

מטעמי תורת זילים

פרשת משפטים – דרכי הרפואה של החולים

ה' יתברך הוא רופא כל בשר וכל הרפואות בעולם הם בידי לכן מבקשים בתפילה "רפאנו ה' נרפא" (מתוך ברכת רפאנו שבתפילת שמונה עשרה) (זוהר חדש פרשת בלק דף סז ע"א ד"ה אלא כל), אך מכל מקום נתנה התורה רשות לרופא בשר ודם שנאמר "אם יקום והתהלך בחוץ על משענתו ונקה המכה רק שבתו יתן ורפא ירפא" (שמות כא, יט), "וירפא ירפא" – מכאן שניתנה רשות לרופא לרפא (גמי בבא קמא דף פה ע"א). ועל האדם החולה לרדוף אחרי הרפואות והרופאים לרפואתו (ויפלא יועץ לר' אליעזר פאפו ערך רפואה ד"ה ורדוף).

ויש להבין, אם כל הרפואות שבעולם נמצאות בידי של ה' יתברך, אז מדוע כאשר האדם הוא חולה צריך ללכת ולדרוש ברופאים וברפואות?

מיעקב אבינו ועד אלישע הנביא לא היו נרפאים מחולי של מוות

עד ימיו של יעקב אבינו לא היה חולי (גמי בבא מציעא דף פו ע"א, 'בראשית רבה' סה, ט) לפני מיתתו של אדם (עפ"י רש"י גמי בבא מציעא דף פו ע"א ד"ה בעא רחמי, ועפ"י יאשי הנשד תחלים' על בראשית רבה סה, ט ד"ה תבע זקנה). ואם היה מגיע זמנו של אדם למוות, אף שהיה נמצא שְׁלוּ בביתו הוא היה מת פתאום בלא חולי. כשיעקב אבינו ראה זאת הוא ביקש מה' יתברך שיפול חולי על האדם, כך ששניים או שלשה ימים לפני שייאסף אל עמיו יוכל לצוות את ביתו, ולשוב מעוונותיו (זוהר פרשת תרומה דף קעד ע"ב ד"ה פתח ואמר) ולישב בין בניו. הקב"ה קיבל את דבריו והתחיל ביעקב עצמו (בראשית רבה' סה, ט) על מנת שהוא יהיה סימן לעולם (זוהר פרשת תרומה דף קעד ע"ב פתח ואמר) כפי שנאמר עליו "ויהי אחרי הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך חלה ויקח את שני בניו עמו את מנשה ואת אפרים" (בראשית מח, א) (זוהר פרשת תרומה דף קעד ע"ב תא חזי, 'בראשית רבה' סה, ט). ונכתבה התיבה "חלה" חסרה אות ו', בכדי ללמד שלא היה אף אדם שחלה לפניו (זוהר פרשת תרומה דף קעד ע"ב תא חזי) כי הוא חידש שיהיה חולי (בבא מציעא דף פו ע"א, 'בראשית רבה' סה אות ט) לפני המיתה (רש"י על בבא מציעא דף פו ע"א ד"ה בעא רחמי).

עד ימיו של אלישע הנביא היו בני האדם נרפאים מחולאים קלים שאין בהם מיתה, אך לא מחולאים שיש בהם מיתה (תוסי' על גמי בבא בתרא דף טז ע"ב ד"ה ישכל בשם ר"ת ר"י, 'בניהו לר' יוסף חיים על גמי בבא מציעא דף פו ע"א ועיי"ש), כך שכל מי שחלה חולי של מיתה היה בוודאות מת ממנו (ביאור 'המספיק' על 'פרקי דרבי אליעזר' פרק נב ד"ה עד שבה חזקה מלך יהודה). עד שבה אלישע הנביא וביקש רחמים מה' יתברך כאשר הוא עצמו נפל לחולי, והקב"ה קיבל את תפילתו ורפא אותו (גמי בבא מציעא דף פו ע"א). ומאז גם מי שחלה חולי של מיתה היה יכול להירפא (תוסי' על גמי בבא בתרא דף טז ע"ב ד"ה ישכל בשם ר"ת ר"י) וזה על ידי רפואות טבעיות (ביאור 'המספיק' על 'פרקי דרבי אליעזר' פרק נב ד"ה עד שבה חזקה מלך יהודה). ועל תקופה זו שאחרי ימי אלישע הנביא אמר דוד המלך ברוח הקודש "כִּל אֶכֶל תִּתְעַב נַפְשִׁים וַיִּגְיְעוּ עַד שַׁעֲרֵי מוֹת: וַיִּזְעַקוּ אֶל ה' בְּצַר לָהֶם מִמַּצְקוֹתֵיהֶם יוֹשִׁיעִים: יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וַיִּרְפָּאֵם וַיִּמְלֹט מִשְׁחִיתוֹתֵיהֶם" (תהלים קיז, ח-ה) (בניהו לחבר יבן איש חי' ר' יוסף חיים מבגדד על גמי בבא מציעא דף פו ע"א ד"ה ברום).

חזקיהו המלך היה הראשון שהבריא בכוח התפילה מחולי של מוות

כאשר חלה חזקיהו המלך בשחין הוא היה צריך למוות מחלו כפי שנאמר "בַּיָּמִים הָהֵם חָלָה חִזְקִיָּהוּ לְמוֹת וַיְבֹא אֵלָיו יִשְׁעִיָּהוּ בֶן אֲמוּץ הַנְּבִיא וַיֹּאמֶר אֵלָיו פֹּה אָמַר ה' צוּ לְבִיתְךָ כִּי מֵת אָתָּה וְלֹא תִחְיֶה" (מלכים ב' ב, א). חזקיהו הסב את פניו אל הקיר והתפלל אל ה' שיתרפא בני אדם ממחלתם (זוהר פרשת תרומה דף קעה ע"א ד"ה בתר דשכיב, 'בראשית רבה' סה, ט) ואז יתנו שבו והודאה לאל יתברך על שרפא אותם (ספר הליקוט'ס' להארי"י ז"ל ספר ישעיה סימן לח מכתב לחזקיהו), יחזרו בתשובה שלימה ויהיו צדיקים לפניו (זוהר פרשת תרומה דף קעה ע"א ד"ה בתר דשכיב, 'בראשית רבה' סה, ט). ואחר כך חזקיהו שב בחזקה אל אלוקיו (ספר הליקוט'ס' להארי"י ז"ל ישעיה סימן לח ד"ה ובהיות שלא אמר ישרה) והתחנן שה' יזכור לו את הימים שהתהלך לפניו שנאמר "אָנָּה ה' זָכַר נָא אֶת אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנֶיךָ בְּאֶמֶת וּבְלִבָּב שְׁלֵם וְהִטּוֹב בְּעֵינַיְךָ עֲשִׂיתִי וַיִּבְרַךְ חִזְקִיָּהוּ בְּכִי גָדוֹל" (מלכים ב' ב, א) (פרקי דרבי אליעזר' פרק נב).

הקב"ה שמע את תפילתו, והתחיל בחזקיהו עצמו בזה שרפא אותו מחולי המוות שלו (זוהר פרשת תרומה דף קעה ע"א ד"ה בתר דשכיב, 'בראשית רבה' תולדות סה אות ט) על ידי שדוד הטבע (יאשי הנשד תחלים' לר' אברהם שיק על 'בראשית רבה' סה אות ט ד"ה חולה שיתרפא), מה שלא היה מיום שנבראו מימים וארץ (פרקי דרבי אליעזר' פרק נב). וזה נעשה באמצעות "דְּבַלְתַּת תְּאֲנִים" כפי שנאמר "וַיֹּאמֶר יִשְׁעִיָּהוּ קְחוּ דְבַלְתַּת תְּאֲנִים וַיִּקְחוּ וַיִּשְׂמִימוּ עַל הַשְּׁחִין וַיִּחַי" (מלכים ב' ב, א). והיה זה רפואה הבאה בדרך נס בתוך נס (רש"י מלכים ב' ב, א) כי "דְּבַלְתַּת תְּאֲנִים" הן תאנים מעופשות שטבעם חם וגם מעששים יותר את דם הנגעים (ספר הליקוט'ס' להארי"י ז"ל ישעיה סימן לח ד"ה ועוד סיפר בזה המכתב) עד שנתניתם אפילו על בשר חי מסרחת אותו (רש"י מלכים ב' ב, א). ואף על פי כן הדבילה ריפאה אותו שלא בדרך הטבע (ספר הליקוט'ס' להארי"י ז"ל ישעיה סימן לח ד"ה ועוד סיפר בזה).

והיה זה חפץ ה' שיתחדש אז ענין רפואת החולה (ומראית עין' להחיד"א על גמי ברכות דף י ע"ב) כשחידושו של חזקיהו היה כי ניתן להירפא מחולי בכוח של תפילה (ביאור 'המספיק' על 'פרקי דרבי אליעזר' פרק נב ד"ה עד שבה חזקה מלך יהודה), בין אם נגזר כבר דינו של החולה למוות ובין אם לא (עפ"י יזרע שמשון על התורה לר' שמשון נחמני פרשת צו דף צו ע"א טור ב ד"ה 'ומזמר יאמרו גאולי ה' ועיי"ש דעתו בביאור הדברים). לכן חזקיהו עשה מכתב מפורסם לדורות כדי שידעו את הפלא והנס שעשה הקב"ה עמו והחייה אותו מחוליו שנאמר "מִכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה בְּחִלְתּוֹ וַיִּחַי מִחֲלָיו" (ישעיה לח, ט) (ספר הליקוט'ס' להארי"י ז"ל ספר ישעיה סימן לח ד"ה מכתב לחזקיהו) וגם כדי שלא יתהלל המתהלל מן הרופאים הבקיאים, שלא כוח ידיעתם הוא המושיע אלא כשרוצה ה' את יראיו והמייחלים לחסדו, הוא גואלם ורופאם אפילו בדברים המנוגדים לרפואה (ספר הליקוט'ס' להארי"י ז"ל ישעיה סימן לח ד"ה ועוד סיפר בזה המכתב).

ועוד הודיע חזקיהו שהאדם לא יתייאש מן הרחמים ו"אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים" (ראה גמי ברכות דף י סוף ע"א), שהרי בכוח התשובה והתפילה שהוא בעצמו עשה, לא די שביטל את גזירת המוות אלא עוד הוסיפו לו חיים טובים וארוכים שנאמר "כֹּה אָמַר ה' אֵלֹהֵי דָוִד אֲבִיד שְׁמֵעִיתִי אֶת תְּפִלָּתְךָ רְאִיתִי אֶת דְּמִעַתְךָ הִנְנִי רֹפֵא לְךָ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי תִעַלָּה בֵּית ה': וְהִסְפַּתִּי עַל גְּמִיף חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה" (מלכים ב' ב, א-ה). וזה מה שנאמר על חזקיהו "בְּחִלְתּוֹ וַיִּחַי מִחֲלָיו" (ישעיה לח, ט), "בְּחִלְתּוֹ" – כלומר בהתפללו אל ה' כמו שנאמר "וַיִּחַל מוֹשֶׁה אֶת פְּנֵי ה' אֵלֹהֵינוּ" (שמות לב, יא), ואז התקיים בו "וַיִּחַי מִחֲלָיו" (ספר הליקוט'ס' להארי"י ז"ל ספר ישעיה סימן לח ד"ה ונחזור לענין). וזה נרמז בפסוק "בוֹרָא נִיב שְׁפָתַי שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרַחוּק וְלִקְרוֹב אָמַר ה' וַיִּרְפָּאתִיו" (ישעיה נז, ט) לומר שאם אדם היה "רַחוּק" ונעשה בעל תשובה עד שעתה הוא "קְרוֹב" ויש לו "שְׁלוֹם" בחולי נפשו, אז יהיה גם כוח ב"ניב שְׁפָתַי" שלו שחן התפילות וממילא יבוא לו גם ה"שְׁלוֹם" השני לחולי הגוף ויתקיים בו "וַיִּרְפָּאתִיו" (וצרעת החיים' דרושים על ארץ ישראל לר' חיים פאלאני דרוש דף ד ע"א ד"ה ואנן בדיק).

הוצאת הספר 'מטעמי תורת חיים' מתעכבת מספר שבועות בגלל המלאכה המרובה של הכנת מפתח הערכים המפורט אשר נוסף על פי בקשת הקוראים. אי"ה ובלי נדר כאשר הספר ייצא לאור נודיע לרבים. יישר כוח לכל המסייעים והממתנים!

חזקיה המלך גנז את 'ספר הרפואות' על מנת שישמרו מבטחם בה' יתברך

בידי חזקיה המלך היה ספר שנקרא 'ספר הרפואות' (גמי פסחים דף נו ע"א, גמי ברכות דף י ע"ב). מקורו של הספר היה בימי נח, שכאשר היו נח ובניו בתיבה אז היו עמהם שדים שהיו מזיקים אותם (יכר לאדן' להחיד'יא על אבות דרבי נתן פרק ב ד"ה גנז ספר רפואות) וגם היה שם ריח רע (ידבש לפי' להחיד'יא מערכת נאות כח) עד שהם נעשו חולים. ואז בא מלאך ולקח את אחד מבניו (יכר לאדן' להחיד'יא על אבות דרבי נתן פרק ב ד"ה גנז ספר רפואות) בשם התשיב' סימן תמוז, ידבש לפי' להחיד'יא מערכת נאות כח בשם התשיב' סימן תמוז) שהוא שם בן נח הצדיק שנולד מהול והיה המובחר מבין כל בניו (אבות הראש' על אבות דרבי נתן פרק ב לר' רחמים יצחק פאלאג'י חלק א' דף קא ע"א טור א ד"ה יאך' שיהיה' וכשב מצא ברבותינו שהיה זה שם בן נח), והביאו לגן עדן. ושם למד רפואות וכתב אותן בספר (יכר לאדן' להחיד'יא על אבות דרבי נתן פרק ב ד"ה גנז ספר רפואות) בשם התשיב' סימן תמוז, ידבש לפי' להחיד'יא מערכת נאות כח בשם התשיב' סימן תמוז). ובספר זה היה גם כתוב על המעיינות שהיו מימות המבול, איזה מעיין טוב לרפא איזה חולי (רבינו אפרים על התורה' פרשת שלח ד"ה וטס שתיים עשרה עינת מים, יכר לאדן' להחיד'יא על פרק שירה ד"ה מעיינות' בשם בעל הרוקח עיי"ש).

ויש אומרים שאת הספר זה כתב שלמה המלך (רמב"ן בפתחת פירושו לתורה ד"ה ושלמה המלך, אבות הראש' על אבות דרבי נתן פרק ב לר' רחמים יצחק פאלאג'י חלק א' דף קא ע"א טור א ד"ה יאך' שיהיה' וכתב שזה ע"י הרמב"ן והרמב"ם והרשב"א ורבינו מהר"א) לאחר שנתן לו אלקים חכמה ומדע, וידע מהתורה סוד כל התולדות ואפילו כוחות העשבים וסגולתם כפי שנאמר עליו "וַיִּדְבֶּר עַל הָעַיִם מִן הָאָרֶץ אֲשֶׁר בְּלִבָּנוֹן וַעַד הָאֲזוּב אֲשֶׁר יֵצֵא בְּקִיר" (מלכים א' ה, יט), והוא כתבם ב'ספר הרפואות' (רמב"ן בפתחת פירושו לתורה ד"ה ושלמה המלך). בספר זה כתב שלמה המלך איזה עשב מרפא איזה איבר בגוף האדם מכל תחלואיו בכוח המלאך הממונה על אותו העשב, וככוח השורש העליון המאיר על אותו המלאך. ושלמה המלך שידע מה הם אותם השורשים (יספר הליקוט'ס להרמ"ד וואלי חלק א' חלק רפואה ד"ה בעיני הרפואה המקרית והפרטית), רשם בספר את שמות המלאכים הממונים. ובני האדם שאחריו היו משביעים את המלאכים ועל ידי כך היו מתרפאים מכל התחלואים (הרמ"ד וואלי על מלכים א' פרק ה' ד"ה וידבר על העצים). וכוונת שלמה המלך היתה שאם יחלה אדם באיזה חולי מן החולאים יהיה מכוין לאותו הספר ויעשה כמו שכתוב בו ויתרפא (אבות הראש' על אבות דרבי נתן פרק ב לר' רחמים יצחק פאלאג'י חלק א' דף קא ע"א טור א ד"ה יאך' שיהיה').

ובדורות הראשונים שהיו ישראל מתנהגים על פי התורה והיו מקושרים בחפץ הבורא באמונה בהשגחתו יתברך, הרי שגילוי ענייני חכמת העשבים וענייני הרפואה ב'ספר הרפואות' הורה להם על יחודו ואחדותו יתברך שמו, וגילה את מעשיו של הבורא יתברך שמו, ולא היה שום חשש שיחטאו בעקבות ידיעת ספר זה. אמנם כאשר התקלקלו הדורות, החלו ישראל לשים את כל ביטחונם על החכמות הללו ושכחו על ידי זה את ה' יתברך (יברכה משולש' למורה"א מדינת ספר בני יששכר' משניות פסחים פרק ד, ט) והיו עובדים את אותם השרים הממונים על העשבים (יספר הליקוט'ס להרמ"ד וואלי חלק א' סימן א' ד"ה גנז ספר הרפואות). וכך נמצא כי על אף ש'ספר הרפואות' היה טוב לגופם של ישראל, הרי שמגנז היה רע לנשמתם. וחזקיה שהיה מלך חסיד השגיח על הקלקול שנוצר מזה ולכן גנז את 'ספר הרפואות' (הרמ"ד וואלי על מלכים א' פרק ה' ד"ה וידבר על העצים) והודו לו חכמים על המעשה הזה שעשה (גמי פסחים דף נו ע"א).

חזקיה המלך היה צדיק וישר (נישמת חיים) לר' מנשה בן ישראל מאמר שלישי פרק אחד ועשרים) והחליט לגנוז את 'ספר הרפואות' (ראה גמי ברכות דף י ע"ב, ראה גמי פסחים דף נו ע"א) (יסור מרע ועשה טוב) לר' צבי הירש מוידטשוב דף קכב ד"ה יאמנם יכול להיות שסנהדרין) בשעה שראה כי אין ליבם של ישראל כנעו על החולאים שלהם, היות שהיו נרפאים מיד (רש"י על גבי פסחים דף נו ע"א ונגז ספר רפואות), ואדרבא הוא רצה שהם יתלו את מכותיהם בעוונותיהם (הרמ"ד וואלי פרשת כי תבוא פרק כח ד"ה יככה ה' בשחין), ויבקשו רחמים (רש"י על גבי ברכות דף י ע"ב ד"ה שגז ספר רפואות) ורפואה ממנו יתברך על ידי תשובה ותפילה. לפי שאין רופא לישראל אלא הקב"ה לבדו כפי שנאמר "כִּי אֲנִי ה' רִפְאֵתִי" (שמות טו, כו) (הרמ"ד וואלי פרשת כי תבוא פרק כח ד"ה יככה ה' בשחין), והוא זה ששולח לכל אחד מישראל את רפואתו הנצרכת לשעתה (יברכה משולש' למחבר ספר בני יששכר' משניות פסחים פרק ד, ט). וכך רצה חזקיה שלא ישעו בדברי שקר (יספר הליקוט'ס להרמ"ד וואלי חלק א' פרק ה' ד"ה וידבר על העצים) לדרוש ברפואות במקום בה' יתברך (נישמת חיים) מאמר שלישי פרק אחד ועשרים).

ומטעם זה גם אין לבקש רפואה על ידי 'שמות טומאה' אף שיש בהם כוח לרפא, ומוטב לאדם למות ולא להירפא על ידיהם. כמו המעשה שהיה עם בן בנו של ר' יהושע בן לוי שעמדה לו עצם בגרונו ובא אדם אחד ולחש לו שם משמות הטומאה שלמד מאפיקורוס אחד, והוא התרפא. וכשמעו כן ר' יהושע בן לוי אמר "נוח היה לו שימות, ולא דבר זה שנהנה משם של טומאה!". וכיון שיצא מפיו נתקיים הדבר ומת בן בנו (ראה המעשה בגמי ירושלמי שבת פרק יד הלכה ד דף ע"ב ד"ה בר בריה דרבי יוחנן). ורצונו של ר' יהושע בן לוי אכן היה שימות, כי נחוד חרדה גדולה עד מאוד וראה את התקלה הגדולה כשימשכו אחיו. שכל הירודי אחרי שמות הטומאה להתרפא על ידם או כיוצא בהם, סופו להניח דת האמת ואמונת ה' יתברך ולפנות אחרי ההבל, ולחשוב כי כל אשר יבוא עליו מהרעה יש בידו להטיב לעצמו ולסלק מעליו כל נזק באותם 'שמות הטומאה' שהם מכוח הסטרא אחרא. וכל זה במקום לידע כי הטוב והרע נגזר מאדון העולם לפי מעשיו של האדם, והוא הרופא האמיתי (אגדת אליהו' למחבר שבט מוסר חלק ב' דף יט ע"א ד"ה יחיה ליה בלעו על גמי ירושלמי שבת פרק יד הלכה ד וכתב כי אף שמדאורייתא הותרה רפואה זו אך רבותינו אסרו אותה משום הימשכות אחרי אפיקורסות עיי"ש).

רפאל המלאך ממונה על הרפואה ונשלח מאת ה' לרפא חולים בכל העולם

אדם הראשון ידע על כל מלאך ומלאך לאיזה שליחות הוא ממונה, וקרא למלאכים שמות כפי השליחויות שהם ממונים עליהן (ותיקוני זוהר תיקון נו דף צ"א ע"ב ד"ה תא חזו). כך נקרא גם המלאך 'רפאל' על שם הרפואה (אור החמה' על זוהר פרשת פקודי דף רנד ע"א ד"ה 'בסטרא דמזרח' מהרמ"ק, אגרת הטיוול' לר' חיים אחיו על המהר"ל מפראג אות ל ד"ה לשון הקודש) לפי שהוא ברפואה (ותיקוני זוהר תיקון נו דף צ"א ע"ב ד"ה וכל מלאכה, זוהר פרשת בעלות דף קנה ע"א ד"ה גזלא) (אדון על הרפואות) (זוהר פרשת וירא דף צט ע"א ד"ה 'ובלח'ו סתרי תורה) אשר בארץ (זוהר פרשת בראשית דף מז ע"א ד"ה אמר רבי אבא), שכל הרפואות שבעולם נמסרו בידו (יקהלת יעקב' ערך רפ' ד"ה 'רפאל' בשם מדרש כונן). לכן אחרי שאברהם אבינו עשה לעצמו ברית מילה הקב"ה שלח אליו את רפאל המלאך שנאמר "וַיִּשְׁאָ עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְבִים עָלָיו וַיֵּרָא וַיֵּרָא לְקַרְאֵתָם מִפֶּתַח הָאֵהָל וַיִּשְׁתַּחוּ אֶרְצָה" (בראשית יח, א, ו"שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים" הם היו שלושה מלאכים וביניהם היה רפאל המלאך אשר בה לרפא את אברהם (עפ"י רש"י בראשית יח, א).

כאשר משגרים ייסורים לאדם משביעים אותם שילכו אליו ביום פלוני, ושיצאו ממנו ביום פלוני ובשעה פלונית, ועל ידי איש פלוני וברפואה פלונית. לכן החולאים נקראים "רְעִים וְנִצְמָנִים" (דברים כח, נט), "רְעִים" – בשליחותם, "וְנִצְמָנִים" – לקיים את שְׁבוּעַתָם (ראה גמי עבודתו זה דף נה ע"א), כי אחרי ששרו על האדם וייסרו אותו הם מסתלקים ממנו, בין אם הוא צדיק ובין אם הוא רשע (זוהר פרשת וירא דף רכו ע"א ע"ב ד"ה ולזמנו). ונרמזה נאמנותם בבסוק "אם יקום והתהלך בחוץ על משׁענתו ונקה המִפְּךָ רק שְׁבֵתוֹ יִתֵּן וְרַפָּא יִרְפָּא" (שמות כא, יט) שהפסוק מתחיל באות א' ומסיים באות א', ללמד כי הייסורים ילכו להם באותו היום על ידי אותה הרפואה ועל ידי אותו האדם כפי שגזר הקב"ה (רבינו אפרים על התורה' פרשת משפטים מכתובה אשכנזית כא, יט ד"ה אם יקום).

ופעמים שכבר הגיע העת שהשלימו הייסורים את שליחותם הנאמנה, והם מתעכבים ותלויים עד שיבוא רופא פלוני עם רפואה פלונית. ומציאות הסוד הזה נעלמת מן החולה (אור החמה' על זוהר פרשת פקודי דף רנד ע"א ד"ה 'בסטרא דמזרח' מהרמ"ק, אגרת הטיוול' לר' חיים אחיו על המהר"ל מפראג אות ל ד"ה לשון הקודש) (אור החמה' על זוהר פרשת פקודי דף רנד ע"א ד"ה 'בסטרא דמזרח' מהרמ"ק), אם כי דרך הרפואה עצמה לבוא בדוחק גדול מחמת מידת הדין שמעכבת אותה (זוהר פרשת פקודי דף רנד ע"א ד"ה 'יחיה ליה בלעו על גמי ירושלמי שבת פרק יד הלכה ד וכתב כי אף שמדאורייתא הותרה רפואה זו אך רבותינו אסרו אותה משום הימשכות אחרי אפיקורסות עיי"ש).

